

En Opløsning af Svovelsulfid i en Opløsning af Kalihydrat i Alcohol giver en rigelig Udskilling af kulsyret Kali og i Opløsningen er da Mercaptan; en Forvandling, som let forklares saaledes, at af $C^4 H^{10} O + CS^2$ gaar C. af det sidste Led i Forening med O af det første samt med O af $H^2 O$ i Hydratet, medens S træder i Iltens Sted og $H^2 S$ i Svovelsulfidstoffets. Ved langvarig Henstand af Opløsning dannes tillige xanthogensyre Kali og deraf noget Svovelsulfid.

Det ovenfor omtalte, ved den første Destillation erholdte, alcoholrige Destillat giver med Vand en letfordampelig og let antændelig gul Olie, som indeholder Jode, og rimeligvis desuden det Sulfid og den Ilt, som det xanthogensyre Kali indeholder mere end Svovelsulfidfætheren.

En af Regimentschirurg *Ipsen* udföt Række af anatomiske Præparater forevistes.

Selskabet modtog:

Mag. A. S. *Örsted* über die Entwicklung der Jungen bei einer Annelide und über die äussern Unterschiede zwischen beiden Geschlechtern. (Af *Wiegmanns* Archiv.)

— — Fortegnelse over Dyr, samlede i Christianiafjord ved Dröbak. (Af *Kröyers* Tidsskrift.)

Etatsraad *Wedel Simonsen*. Bidrag til Odense Byes ældre Historie. 3 B. 1 H. (27 Ex.)

— — Bidrag til *Jürgen Brahes* Levnetsbeskrivelse. (Igel.)

Mödet den 25de April.

Justitsraad, Professor *C. Molbech* forelæste en Beretning om Grev *Geert af Oldenburg* og hans Forhold i *Holsten* og *Slesvig*, i Aarene 1465—1472. — Denne Kong Christian den Førstes yngre Broder, hvis urolige Aand og Krigslyst allerede længe havde søgt Næring i uophör-

lige Feider med Friserne, med den bremiske Erke-Biskop og andre Naboer til Landene Oldenburg og Delmenhorst, var endnu ei tilfreds med, at han, ved sin yngre Broder Moritzes Död 1464 og ved Christian den Førstes Afstaaelse af sin Andeel, var bleven ene Herre over begge Grevskaber. Da Kongen, efter sin Morbroder Hertug *Adolfs* Död, 1460 havde bragt Ridderstanden i Slesvig og Holsten til at vælge ham til Hertug og Greve, uagtet det første af disse Lande var et Lehn af Danmark, og det andet af den tyske Keiser: fandt Christian sig i at afkiøbe begge sine Brødre den Deel, de paastod at have i Arven efter Hertug Adolf for 40,000 rhinske Gylden. Da han ligeledes (for 43,000 Gylden) kiøbte den tyske schauenbürgske Grevestammes Afstaaelse af dens mere gyldige Fordringer paa Arveret til Holsten, og desuden, under sin hele Regiering, fandt sig trykket ved et forgieldet Skatkammer og en uordentlig Pengehuusholdning: saae Kongen sig ikke i Stand til i de rette Terminer at afdrage de Pengesummer, han ved den ovenanførte Afstaaelse, og paa andre Maader, var bleven sin Broder Grev Gerhard skyldig. Denne benyttede nu Kongens Fraværelse i Sverrige i Foraaret 1465 til at vise sig med væbnet Magt i Holsten, og at forlange af Adelen, hvoraf en Deel selv havde betydelige Gældsfordringer til Christian I, og Andre vare gaaede i Borgen for hans Forskrivninger, at den skulde sørge for at tilfredsstille hans Fordringer. Kongen maatte længere hen selv begive sig til Holsten, og bragte, paa et Møde i Kiel, en ny Forening med sin Broder i Stand, hvorefter vel ogsaa et Afdrag paa hans Tilgodehavende blev betalt; men Kongen vedblev dog ei allene at være Grevens Skyldner for en betydelig Sum, men overhovedet at være i en meget forgieldet Stilling i Hertugdømmerne, hvor de allerfleste kongelige Slotte, med det tilhørende Krongods, var i adelige Panteherrens Haand.

Christian troede nu (i Slutningen af A. 1466) at have fundet et Middel til at tilfredsstille sin Broder, tillige at bringe sine egne Sager i Hertugdømmerne paa en bedre Fod, og at give disse Lande en overordnet Tilsynsmand, der var uafhængig af Ridderskabet, og ikke stod i det trykkende Forhold til en Deel af samme, som Kongen til de adelige Panteherrer. Kongen indsatte i Dec. 1466 sin Broder Grev Geert til Statholder eller Forstander „*Houedmann*” over Hertugdømmet Slesvig og Grevskabet Holsten, med en Myndighed, liig den kongelige,

naar han selv var fraværende; og gav ham tillige Fuldmagt til i denne hans Stilling at indløse saamange af de pantsatte Slotte, som han saae sig i Stand til. — Forf. har i sin Beretning om de herefter følgende Tildragelser under Christian I. i Holsten og Slesvig (1467—1472), hvis første Afdeling slutes med Grev Geerts Fængsling paa Segeberg, og de herved fremvirkede, mere tvungne, end frivillige Forpligtelser og Fravigelser, som han maatte indgaae (Aug. og Sept. 1470), viist: at det selv med fuldstændig Benyttelse af samtidige Diplomer og Documenter, og af de først i den seneste Tid for Lyset bragte gamle Kilder (de lybekske Kröniker) er vanskeligt eller umueligt, at erholde en klar Forestilling om det egentlige Forhold, hvorunder Kongen havde overdraget sin Broder, og denne modtaget en Myndighed i Hertugdömmene (Holsten blev det, som bekiendt, dog først 1474) som Grev Geert forstod at benytte for sig selv, saaledes at han virkelig fik endeel af de vigtigste Borge og Slotte (Rendsborg, Kiel, Flensburg, Haderslev, Sönderborg, Gottorp, Hanerau, o. fl.) i sin Magt. Det synes at have været Kongens Hensigt jo för jo hellere at faae Slottene ud af de adeliges Panthaveres Hænder; men ved hvilke Midler Grev Geert skulde skaffe de dertil fornödne Penge, findes ikke angivet. Man seer imidlertid at han fandt den Udvei, at formaae Bönderne i Holsten til frivillig at beskatte sig selv, og at overgive Greven den samlede Afgift; og det har formodentlig især været ved Hielp af disse Bidrag, at han blev i Stand til at indløse Slottene. — Meget i Geerts Fremgangsmaade var af saadan Art, at det höiligen maatte mishage det holstenske Ridderskab, især da Statholderens Embede og Myndighed var en ny Indretning, der ikke kunde stemme overeens med Kongens 1460 indgaaede Forpligtelser. Adelen klagede ikke blot over, at Greven reent ud negtede at ville tilfredsstille nogen af Kongens Skyldherrer, uagtet han egenmægtig hævdede Skat og Afgift i Landet; men at han endog ophidsede Adelen Vornede til at de skulde negte deres Herremænd Hoveri og Landgilde. Grev Geert havde overhovedet forstaaet at vinde Afhold hos Almuen, isærdeles hos Strandfriserne og Bönderne i den holstenske Wilstermark. Adelen fandt under disse Omstændigheder en Forsvarsforening nödvendig; og 140 Riddere og Adels herrer samledes i Mai 1469 ved Kiel og indgik et Forbund mod Enhver, som vilde krænke deres Rettigheder. Man var maaskee ikke ganske uden Frygt for, at Grev Geerts egentlige Öie-

med var, at blive Lehnfyrste i Slesvig og Holsten, og at han kunde være i Stand til at bevæge Kongen, især hvis denne fik sit Herredømme over Sverrigge paa en fast Fod, til at gaae ind herpaa.

Grevens Adfærd blev i det mindste mere og mere egenraadig; og det er neppe uden Grund, naar der i Lybekske Krönike berettes, at han ikke blot ved alle Leiligheder stoledede paa sin Broders Fromhed og Föielighed, men endog förte Ordsprog i Munden om disse hans Egen-skaber. Christian den Förste lod virkelig Grev Geert raade i Hertugdömmerne, saalænge han nogehledes kunde; men den Tillid, Kongen havde viist ham synes dog længere hen at være gaaet over til Mistro, eller et Slags Frygt, da han (i Oct. 1469) sluttede et giensidigt Forsvars-Forbund imellem Landene Slesvig og Holsten og Stæderne Lybek og Hamborg, der kunde see ud, som Kongen enten frygtede indvortes Uroligheder, eller vilde ophæve Virkningen af de særskilte Foreninger, Ridderskabet paa egen Haand havde indgaaet med *Lybek* og med *Ditmarskerne*. (1469.) Grev Geert vedblev imidlertid at gaae frem, som han havde begyndt, og gjorde endnu et Skridt videre til at tiltage sig fyrstelig Myndighed, i det han (i Foraaret 1470) reiste om i Landet og fordrede en formelig Hylding (eller som han kaldte det, en „*Pantehylding*“) af Adel og Almue. Den förste vilde ikke vide noget heraf; Nordfriser, Marskbönderne i Holsten, og endeel af den övrige Almue i begge Lande, fandt Greven derimod villig til at aflægge Hyldingseden. Nu blev Adelen Klager hos Kongen saa alvorlige, at han selv indsaae, der maatte sættes Grændser for Grevens egenmægtige Handlemaade. Forgieves prøvede Christian endnu at sende Dronning *Dorothea* til Holsten; hun, til hvem Kongen havde den höieste Tillid, og som jævnlig under hans Fraværelse, deeltog i Regieringen, kunde her intet udrette. Grev Geert gik endog saa vidt, at negte Dronningen for hendes Person Adgang til de kongelige Slotte; og da Christian den Förste om Sommeren 1470 kom til Holsten, og fordrede Regnskab af Greven for hans hele Adfærd og Styrelse i Landene: negtede denne reent ud at ville indlade sig paa nogen Afstaaelse, eller paa at overgive de faste Slotte i Holsten og Slesvig, som han havde i sin Magt, og havde besat med sine egne Hövedsmænd, förend Kongen havde betalt ham alt hans Tilgodehavende. De i den Anledning med Grev Geert ved Kongens samlede Raad paa Segeberg Slot förte Underhandlinger vare ligesaa frugt-

løse, som Christians egne Opfordringer og venlige Forestillinger. Til sidst maatte han gribe til at lade sin Broder sætte i Forvaring paa Segeberg (omtrent den 16de Juli 1470); og da Greven efter nogle Uger blev kied af sit Fængsel, fandt han sig omsider i at overgive Slottene, og at indgaae andre rimelige Vilkaar; hvorefter han maatte forlade Landet, og drage hiem til Oldenburg.

Men Følgerne af hans Statholderskab vare dermed ikke forbi. Allerede i Anledning af den nye Hylding, som Kongen fordrede, reiste sig Uroligheder, da Eiderfriserne og Marskbönderne negtede at aflægge den, indtil de saae at man agtede med Vaabenmagt at tvinge dem. Men ved Efterretningen om Christian den förstes Uheld i Sverrig i Efteraaaret 1471, vaagnede Misfornöielse og Urolighed paa ny: en Opstand udbröd i de frisiske Districter, og den indkaldte Greve af Oldenburg satte sig i Spidsen af denne. I September slog Kongen Oprörernes samlede Hær ved Husum; og den ene Træfning endte hele Feiden. Gerhard undkom med Nöd over Eideren; flygtede giennem Holsteen til Oldenburg, og havde saaledes udspilt sin politiske Rolle i Hertugdömmene, hvor han, under tildeels besynderlige og ikke let forklarlige Forhold, var bleven en farlig Mellemand imellem Kong Christian og den mægtige Adel, som dog ogsaa ved denne Leilighed, ligesom oftere, erfarede, at den Fyrste, som de 1460 havde underkastet sig, og hvis Lemfældighed og Föielighed de altid gjorde Regning paa, stundom kunde vise en mere energisk Villie; og maaskee oftere havde lagt den kraftigere for Dagen, naar han ikke alt for meget havde fölt sig bunden og trykket af Penge-nöd. — Grev Gerhard, hvis videre eventyrlige Skiebne ikke kunde fölgjes i det her omhandlede Foredrag, viste sig consequent i sin urolige, stridbare og voldsomme, men i andre Tilfælde ridderlige, aabne og joviale Charakter, der ikke lod ham fattes Popularitet. Hans Feidelyst, hans Land og Söröverier, og hans uforsonlige Fiendskab med Bremens Erkebiskop, bragte det tilsidst derhen, at han blev fordreven fra sine Arvelande, maatte afstaae Regieringen til sine Sönnner, og omsider, i en temmelig höi Alder, overraskedes af Döden midt i Pyrenæerne, paa et Pilegrimstog til Spanien. (1499.)